

ÅRSBERETNING 2017

FOLKEKIRKE &
RELIGIONSMØDE

FOLKEKIRKE &
RELIGIONSMØDE

www.religionsmoede.dk

RELIGIONSMØDE 24/7

AF KÅRE SCHELDE BUSK

Generalsekretær i F&R

"ENGANG HANDLEDE RELIGIONSMØDET OM, HVORDAN FOLKEKIRKEN KUNNE STABLE SAMTALE OG RELIGIONSMØDER PÅ BENENE, FX I SOGNEGÅRDENE. I DAG ER DET AFGØRENDE, AT FOLKEKIRKEN ER MED TIL AT KVALIFICERE DE RELIGIONSMØDER, DER HVER DAG FINDER STED I DET SEKULÆRE SAMFUNDS INSTITUTIONER, SOM FX SKOLER OG SYGEHUSE." SÅDAN LYDER EN AF DE TENDENSER I RELIGIONSMØDET NETOP NU, SOM F&R'S BESTYRELSE HAR FORMULERET SOM BAGGRUND FOR EN NY HANDLINGSPLAN FREM TIL 2020.

I LOKALSAMFUNDET

Omsat til handling betyder det, at F&R sammen med lokale provster nu er ved at opbygge Provstinetværk om Samfund og Religion. Provstinetværkene skal medvirke til at skabe et rum, hvor lokale beslutningstagere i kommuner og samfundsinstitutioner sammen med repræsentanter for folkekirken og andre trossamfund får mulighed for at drøfte og blive klogere på religion. Og hvorfor er det vigtigt? Det er det, fordi rigtig mange beslutninger om religion i Danmark træffes lokalt. Fx er det kommunalbestyrelserne eller de enkelte institutionsledere, der beslutter, hvad der kan foregå inden for rammen af folkeskolen; hvilken mad der skal serveres i børnehaverne, eller hvilke bygninger der kan bygges inden for lokalplansområderne. Folkekirken har lang erfaring med at være en naturlig del af et sekulært samfund. Den erfaring og viden er der brug for at få bragt i spil i forhold

til lokale beslutningstagere og i samtale med andre trossamfund. Ikke fordi religion skal fylde mere i samfundet, men fordi religion traditionelt har haft en naturlig plads i det danske samfund – og det må den også godt have i fremtiden.

ÅRSBERETNING 2017

Her i årsberetningen kan du læse mere om de nye Provstinetværk om Samfund og Religion og en række andre aktiviteter, som F&R arbejder med. Samtidig bringer vi to artikler, hvor først en nytiltrådt biskop reflekterer over religionsmødet og dets udfordring til folkekirken. Derefter kan du få indsigt i Sydhavn Teaters kunstneriske belysning af religionskonflikter.

God læselyst!

"VI HVILER I NOGET, DER ER STØRRE END OS SELV"

INTERVIEW MED MARIANNE GAARDEN

Biskop over Lolland-Falsters Stift

VED ANE KIRSTINE BRANDT

Religionsteologisk konsulent i F&R

ALT ER HVIDT OG NYT, DER LUGTER AF MALING, OG DET RUNGER I BISPEKONTORET, FOR DER ER IKKE HÆNGT GARDINER ELLER BILLEDER OP ENDNU. MEN MARIANNE GAARDEN UDSTRÅLER INTENSITET OG SKILDRER, HVORDAN HUN SER PÅ SAMFUNDET OG KIRKEN, OG AT HUN ARBEJDER FOR, AT VI ER EN *RÆKKE-UD-KIRKE* IKKE BARE EN *KOMME-TIL-KIRKE*.

RELIGIONSMØDER I LOLLAND-FALSTERS STIFT

Vi er i ugen efter bispevielsen, og spørgsmålet er, med hvilke øjne den nyindsatte biskop ser på religionsmødet og den opgave, som folkekirken har i dette møde:

"Vi i folkekirken skal være proaktive; finde ud af hvad, der er brug for lokalt – og så gøre en indsats, ikke bare være reaktive," siger biskoppen, "og her er det vigtigt at være kendt med sit eget ståsted, for ellers opstår der let en usikkerhed i mødet med en fremmed religion, der nemt kan blive til angst og religionsforskrækkelse. Især når islam opleves som havende en tydelig religiøs praksis, kan det skabe usikkerhed i kirkens egne rækker. F.eks. hørte jeg om nogle besøgende i Bonbon-land, som havde set en muslimsk familie tage bedetæppet frem og bede under rutsjebanen. Når religion bliver tydelig i det offentlige rum, har folkekirkemedlemmer brug for viden om, hvad den kristne kirke selv står for. Det gode religionsmøde er f.eks., når en præst og en imam sammen tager ud til et asylcenter og side om side viser, at der er plads til flere religioner og livssyn

i Danmark. I Lolland-Falsters Stift har vi også et godt samarbejde mellem folkekirkens præster og Birgitta nonnerne i Maribo, blandt andet om pilgrimsvandring. Mødet mellem katolikker og protestanter er det religionsmøde, som først og fremmest har udspillet sig her i denne del af landet."

VI SKAL IKKE SKUBBE RELIGION VÆK FRA DET OFFENTLIGE RUM

Når Marianne Gaarden bliver spurgt til udfordringer i samfundet i dag, kommer hun straks ind på uvidenhed om kristendommen og den utryghed, der kan følge i kølvandet herpå. Hun peger på, at det også ses i lovgivningen, eksempelvis imamloven, hvilket hun ser som udtryk for uvidenhed om det religiøse, som hun tidligere har været inde på. Hun siger: "Jeg tror, at religiøsiteten i et samfund er konstant. Selv hvor man forbyder religion, så lever religiøsiteten. Den har bare forskellige udtryksformer. Men hvis man skubber religion væk fra det offentlige rum, fordi man er bange for ekstremisme og radikaliseringsen, så går man

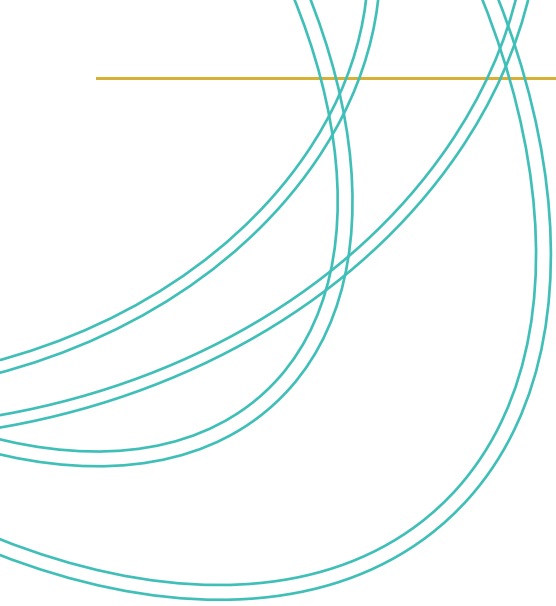
netop radikaliserings ærinde. Man forebygger ikke radikal religiøsitet ved at isolere religion fra det offentlige rum, men derimod ved at indbyde til den kritiske dialog. For at kunne indgå i denne dialog må man imidlertid kende sit eget religiøse ståsted."

"Jeg var tidligere i år på Christiansborg, hvor Grundtvigsk Forum havde arrangeret høringen "Hvor bange er vi for religion?", og jeg må indrømme, at jeg var ret overrasket over, hvor stor uvidenheden om kristendom og religion er blandt de folkevalgte. Det var en øjenåbner! Argumentationen var præget af en uvidenhed. Der blev argumenteret på en måde, som jeg mest af alt oplevede som symbolpolitik. Jeg gik faktisk derfra og tænkte, hold da op, er det her, vi er i dag?" Overraskelsen sidder tydeligt i Marianne Gaarden, som siden høringen fandt sted, er blevet biskop og i dag har en anden platform og nogle nye værktøjer at tage i brug. "Der er en stor uvidenhed, men der er så sandelig også en stor lydhørhed og nysgerrighed efter det religiøse, og det spor skal tales frem, og det momentum skal udnyttes."

PRÆSTER OG BISKOPPER SKAL VÆRE SÆRLIGT LYDHØRE

En opgave for folkekirken er også mødet med ateisternes offensive stemme i medierne, men Marianne Gaarden tager udgangspunkt et andet sted: "Tre fjerdedele af landets befolkning er medlemmer af folkekirken, men omkring 10 % af dem overvejer at melde sig ud. Og den overvejelse hænger næppe sammen med en busreklame fra Ateistisk Selskab! For man melder sig ikke bare ud af kirken som en pludselig indskydelse. Undersøgelser viser, at man melder sig ud, fordi man har haft dårlige erfaringer med kirken eller har en oplevelse af, at folkekirken ikke taler ind i ens liv. Så de 10 % synes jeg, opmærksomheden skal rettes imod. Og hvis de som medlemmer ikke er tilfredse, så bør vi som folkekirke være lydhøre overfor dem. Hvad søger de, eller hvad har de brug for? Pilgrimsvandring, sjælesorg på nettet eller noget helt tredje?"

Marianne Gaarden peger videre på de unge og siger: "Vi skal tage udgangspunkt i menneskers erfaringer, det de kommer med. Eksempelvis er

mange unge under et stort præstationspres, og de synes, at de skal have styr på alt i livet. I dag kan man gå mange forskellige steder hen, hvor man kan blive hjulpet med at få styr på tilværelsen, men i kirken fortæller vi dem, at vi ikke selv styrer livet. Til gengæld har vi tillid til, at der er noget andet, der styrer og vil os det godt. Vi skal som kirke skabe de bedste rammer for, at mennesker bliver mødt med en kristen livstydning, de kan sætte i relation til det liv, de lever.”

FRA DOGMATISK KORREKTHED TIL GUD SOM FORTEGN

Når Marianne Gaarden får spørgsmålet om, hvad vi som kirke kan gøre i en situation, hvor der er stor uvidenhed og også stor utryghed ved religion, er svaret viden, åbenhed og dialog.

”Måske skal jeg folde det med viden ud, for Grundtvig skelnede mellem kold og varm viden. Viden er ikke bare information om faktuelle forhold, men viden kan også skabe en dyb resonans

hos en selv, der fører til ny forståelse i ens liv. Man hører det og så giver det mening på en ny måde, fordi man genkender det fra sit liv, blot ser man det i et andet perspektiv. Man kan sige, at samtidens mennesker ikke som Martin Luther søger efter Guds nåde, men søger efter mening.

Kristendommen skal forkyndes, så det giver mening for mennesker i dag. Det nytter ikke at sige, ’du har dine syndernes forladelse’, hvis mennesker ikke forstår sig selv som en synder. Så bliver det bare det, man i præstekredse med et glimt i øjet kalder en gang Jesus Kristus remoulade. Jeg tror ikke, at mennesker i så høj grad søger korrekte dogmatiske svar, som de søger et rum, hvor de kan mærke Guds nærvær og den indre fred. Kirken er et rum, hvor der er plads til den åndelige længsel, og hvor vi kan mærke, at vi hviler i noget, der er større end os selv.” ■

NYE PROVSTINETVÆRK OM SAMFUND OG RELIGION

AF ANE KIRSTINE BRANDT

Religionsteologisk konsulent i F&R

INTET TYDER PÅ, AT GUD ER PÅ VEJ TIL AT FORSVINDE FRA DET OFFENTLIGE RUM. FOLKETINGSPOLITIKERE TAGER BURKAEN PÅ DAGSORDENEN OG DISKUTERER, HVAD DER SKAL VIGE FOR HVAD I EN KONFLIKTSITUATION – DET RELIGIØSE ELLER DET DEMOKRATISKE ARGUMENT.

Verden synes fyldt af konflikt og kontrovers. Uenighed er dog ikke noget nyt i sammenhæng med religion, men omfanget af uvidenhed om religion og sekularisering kan synes at halte i vore dage. Det er særligt kontraproduktivt, når der samtidig er så mange anledninger til, at vi som samfundsborgere og i vores personlige liv forholder os til religion og andre livssyn – inklusiv en udbredt sekularisme.

Hvis det halter med viden, er der heldigvis hjælp at hente! Folkekirken er den faktor, som qua sin lange tradition kan gøre den største forskel i forhold til at skabe viden om både trosforhold og den særlige balance imellem religion og politik, som er den danske model. Men hvordan kommer folkekirken til at spille denne offensive rolle? Hvordan kommer det store antal ansatte i folkekirken til at skabe det vidensfundament, som befolkningen og dens politikere mangler?

Som et tiltag rettet imod dette behov vil F&R søsætte et pilotprojekt, hvor der etableres lokale netværk på provstiniveau. Vi ønsker at invitere provstier ind som omdrejningspunkt, når der lokalt skal reflekteres over og findes løsninger på religion og livssyn i offentlige rum og institutioner. Der er behov for et fundament af viden, men også for et samtaleforum, hvor hverken tilbageholdenhed eller ekstremisme spænder ben for fælles forståelse og fælles udvikling. Det særlige ved pilotprojektet er sammensætningen af det lokale netværk, som skal bestå af både det politiske, institutionelle og civile lokalsamfund, såvel som lokale tros- og livssynssamfund og folkekirken. Konkret kan dette altså omfatte kirkelige ledere og ledere af lokale tros- og livssynssamfund, kommunale politikere og embedsmænd, fremtrædende civile aktører og sidst, men ikke mindst, ledere af institutioner, skoler, hospitaler mm.

NETVÆRKET SKAL SKABE RUM FOR SAMTALE OM RELIGION OG LIVSSYN I DET SEKULÆRE SAMFUND

Provstiet tager hermed ansvar for, at der findes et forum, hvor forskellige samfundsaktører sammen kan gøre sig klogere på de spørgsmål – teoretiske såvel som praktiske – som kommer af, at religion er i spil, både negativt og positivt i vores samtid. Faglige oplæg og kendskab til hinanden indenfor netværket vil være i centrum.

F&R vil bidrage til at skabe netværk blandt nøgleaktører i lokalsamfundet, og provstiet er den geografiske ramme, hvor løsninger kan findes i fællesskab med andre lokale aktører. ■

DE NYE PROVSTINETVÆRK

I 2017-18 vil F&R opbygge og facilitere 3-5 netværk på provstiniveau som et pilotprojekt.

På lokalt niveau skal der skabes rum for refleksion og løsninger på områder, der omfatter religion og livssyn i offentlige rum og institutioner. Netværket består af civile, professionelle og forskellige religiøse aktører.

Projektet støttes af Omprioriteringspuljen.

RELIGIONSKONFLIKT I KUNSTNERISK FORTOLKNING

INTERVIEW MED MILLE MARIA DALSGAARD

Skuespiller og teaterleder (foto: Yann Bean)

VED ANE KIRSTINE BRANDT

Religionsteologisk konsulent i F&R

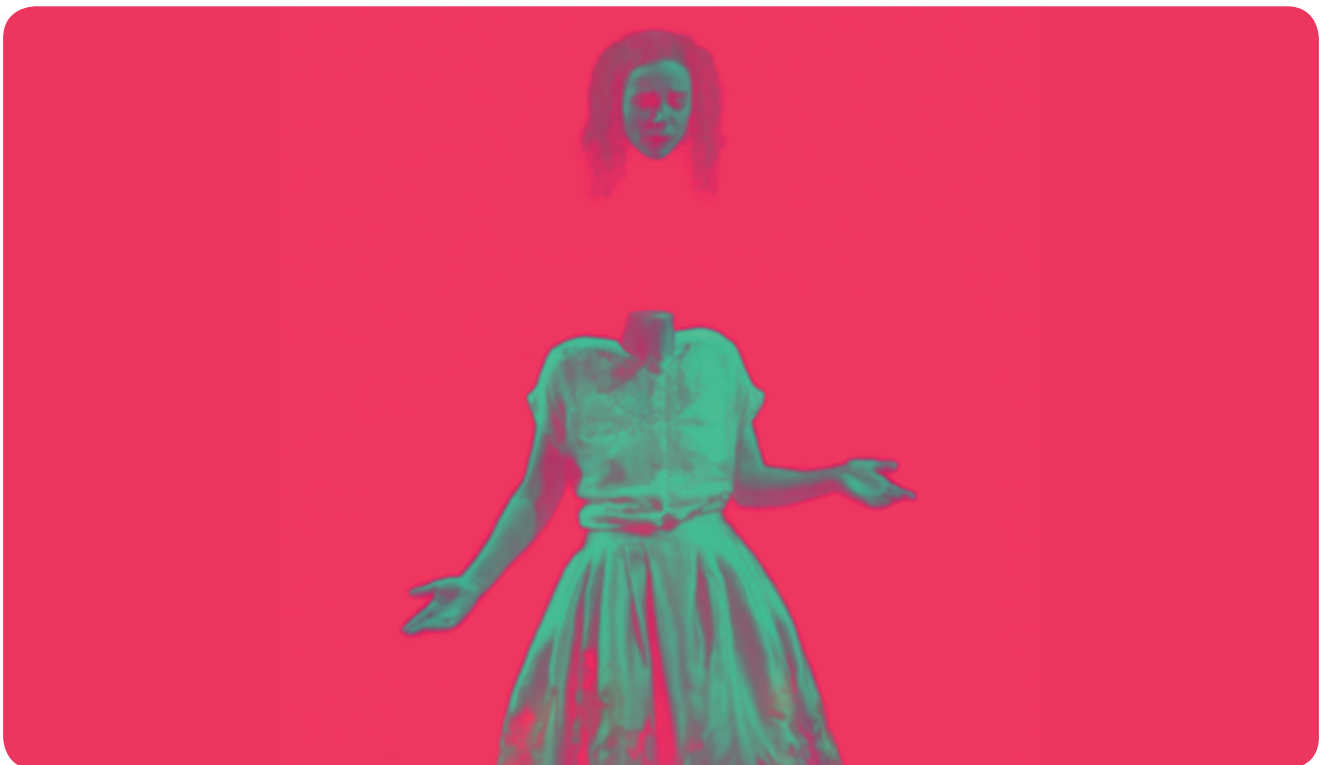

Illustration: Robin Hart

I SENSOMMEREN 2017 VAR ØSTRE KAPEL PÅ VESTRE KIRKEGÅRD I KØBENHAVN RAMMEN OM SYDHAVN TEATERS OPSÆTNING AF MARIA STUART. STYKKET RUMMER TEMAER SOM RETFÆRDIGHED, MAGT OG RELIGIONSKONFLIKTER OG PUBLIKUM AGERER FOLKEDOMSTOL.

Jeg så stykket og har umiddelbart efter dårlig samvittighed. Jeg dømte den forkerte! Jeg rode rundt mellem politisk korrekthed og sympati med den svage part. Min dømmekraft var ikke til megen hjælp, for den er åbenbart ikke vant til at håndtere religion som ét blandt flere parametre

i en politisk strid. Derfor arrangerer jeg et interview med leder af Sydhavn Teater, Mille Maria Dalsgaard. Og jeg spørger Mille, som også spiller Elizabeth 1., om de har haft betænkeligheder ved at sætte et stykke op, når det nu handler om religionskonflikter?

Maria Carmen Lindegaard som Maria Stuart og Mille Maria Dalsgaard som Elizabeth I. Foto: Lars Grundwald

Nej, det vi vil, er at sætte både følelsessystem og tanker i gang og sætte spor i publikum og få dem til at fundere over; hvad er religion? Har kristendommen betydning for mig, eller er jeg måske ateist? I vore dage er nogen tilbøjelige til at holde lidt igen med at diskutere religion og religionskonflikter, men så meget desto vigtigere er det for os at sætte stykket op og få diskuteret kristendommen og folkekirken og i bredere forstand kristendommens rolle i Europa.

Stykket peger tilbage på historiske konflikter og skelsættende begivenheder. Samtidigt tegner stykket også nogle almengyldige linjer, som gælder for vores samfund i dag, f.eks. at religion fylder rigtig meget. Mange konflikter bliver i hvert fald tilskrevet at handle om religion. I øjeblikket vil man måske mere pege på islam og kristendom. I stykket er det en konflikt imellem protestantismen og katolicismen, og det er interessant at pege på en sådan konflikt, og bruge den som case for at få publikum til at forholde sig til religion og magt.

Stykkets set-up er at udnævne publikum til jury, der ved stykkets afslutning skal tage aktivt stil-

ling til, om katolske Maria Stuart skal dømmes til døden. Juryen, altså publikum, voterer, og forskellige vurderinger af argumenter og dilemmaer bliver sat på spidsen i samtalen mellem publikum – hver aften på nye måder. Så jeg spørger Mille Maria Dalsgaard om, hvad de gerne vil sætte i spil, når publikum skal tage stilling til stykkets dilemmaer?

Vi vil gerne gøre det tydeligt, at vi alle har et medansvar for samfundet. Hver enkelt har en stemme. Om vi skubber på en udvikling eller forsøger at forhindre den, så har vi et ansvar, og tænk engang hvor let samfund ændrer sig.

Vi laver jo en fiktion, og i dette fiktive rum vil vi gerne stille spørgsmål som; Hvornår kan vi dømme nogen? Hvilke argumenter tæller for os? Og så vil vi også gerne skærpe opmærksomheden på det usagte, det der ligger imellem linjerne i den ellers saglige argumentation.

I løbet af stykket er jeg som tilskuer i tiltagende grad i tvivl, om jeg skal stemme for katolske Ma-

Publikum diskuterer, om de vil kunne være interesserede i at få katolicismen tilbage. Ville man være interesseret i at have en kirke, der stod overfor den demokratiske magt?

ria Stuarts skyld eller ej. Og blandt publikum står uenigheden imellem os klart frem, da vi skal votere. Det er en fiktiv rettergang. Men de argumenter og eksempler, vi som publikum henter frem, er elementer fra vore egne liv, og gælder netop som pejlemærker for os: Skal vi udrense den, der udgør en trussel for vores religion? Bare denne ene gang? Skal vi undlade at støtte den retmæssige dronning Elizabeth 1., hende der vil sikre, at England fortsat er protestantisk – alene af frygt for at dømme uretfærdigt?

Spørgsmålene er på afstand, fiktive og historiske som de er, men dilemmaerne kryber ind under huden. Om publikums diskussioner siger Mille Maria Dalsgaard:

Publikum diskuterer, om de kunne være interesserede i at få katolicismen tilbage. Ville man være interesseret i at have en kirke, der stod over den demokratiske magt? De diskuterer også retssystemet og om de principper, som vores retssamfund hviler på, er udfordrede i vores tid?

Retssystemet og den kristne religion bliver jo ellers ikke så ofte diskuteret i det offentlige rum. Men pub-

likum har en mening om religion, også her hvor stykket hæver publikums blik op fra aktuelle cases, op til de store linjer, om principper, om overbevisning og om tro.

Den aften jeg så stykket, blev katolske Maria indsat på tronen og publikum synger 'God save the Queen' som en manifestation af hendes magtfulde placering på tronen. Jeg dømte katolske Maria Stuart uskyldig, men så snart hun sad på tronen, oplevede jeg alligevel at have taget helt fejl. At være fanget af dilemmaet. At være fanget af den virkelighed som kunsten stiller op foran os – som et spejl og som en genklang af fortidens spørgsmål, som også er nutidens. ■

FAKTA

Maria Stuart er en klassiker, skrevet af Friedrich Schiller og ofte sat op i Tyskland, men sjældent i Danmark.

KRISTENT-MUSLIMSK SAMTALEFORUM

- konference for kristne og muslimske ledere i Danmark 2017

AF ANE KIRSTINE BRANDT

Religionsteologisk konsulent i F&R

Der var tykke bløde tæpper under fødderne og en masse liv i moskeen på Bispevej på Nørrebro – børn i koranskole og mange samlet til bøn – da Kristent-Muslimsk Samtaleforums årlige lederkonference blev afholdt i november 2017. Ved KMS-konferencen er den overordnede ramme det gensidige ønske om "samtale, samarbejde og sammenhold", som domprovst Anders Gadegaard udtrykte det i sin velkomsttale.

Dagens tema var "Religion og digital dannelse", og der udkrystalliserede sig to vinkler på dette tema i løbet af dagen.

På den ene side internettet som et nyt forkynselsværktøj og de muligheder og forpligtelser, som dette indebærer. Og på den anden side bekymringen omkring manglende overholdelse af almindelig høflig tone og pli i debatter på nettet. Den sidste udfordring er vi ikke ene om som religiøse aktører; den tumler alle medier og brugere også med på forskellig vis.

REGULERET TRAFIK PÅ NETTET

Da biler kom på vejene i begyndelsen af 1900-tallet var der ingen færdselsregler; nu er der et fuldt udviklet regelsæt for adfærd i trafikken. Dette billede blev brugt til at vise, hvordan man også i forhold til internetadfærd kan siges at have brug for færdselsregler, da voldsomme udsagn og verbale overfald er meget udbredt på nettet.

Om et sådant regelsæt kan og skal etableres i forhold til adfærd på nettet, er der delte meninger om. Ingen stiller spørgsmål ved, at der er problemer med adfærd på nettet, bl.a. debatklimaet, og spørgsmålet om hvordan der præcist skal skrives ind overfor urimelig adfærd, er ikke afklaret. Videre er der en bekymring for, at en form for net-censur kan blive et uvelkomment gensyn med statscensur før demokratiets indførsel, eller som vi ser det effektivt udført i andre dele af verden i dag. Der er desuden allerede begrænsninger i forhold til, hvad der er lovligt at skrive og udtrykke på nettet, bl.a. i injurielovgivningen.

Hvordan undgår man at de fleste blot trækker sig tilbage fra at deltage i debatten, når den bliver for hård og ukonstruktiv. En konkret idé, som blev fremført, var at deltage i debatter på nettet sammen med ligesindede - ikke nødvendigvis nogen man er enige med, men nogle som har samme forståelse af, hvad der er for hård adfærd på nettet. Det vil sige, at man aftaler med andre, at man sammen vil gå ind i en debat for ikke at stå alene med den overvældende respons, som man kan få i fora, hvor majoriteten mener noget bestemt og ikke vil udfordres.

ET NYT FORKYNDELSVÆRKTØJ

Ud over de udfordringer som nettet fører med sig, er det også et værktøj, som alle må benytte sig af i en moderne virkelighed. Dog er religiøse samfund ikke nødvendigvis særligt langt fremme i denne proces. De sociale medier kan bruges til aktivt at vise, hvem man er og giver dermed en ny bane at udnytte og at forholde sig teologisk til. Er det f.eks. muligt at sende gudstjeneste via radioen? Det syntes Københavns biskop Harald Ostenfeld ikke i sin tid, da DR ville starte med at transmittere søndagsgudstjenester i 1920'erne. Og blandt tilstedeværende muslimske deltagere på konferencen er der i dag en tilbageholdenhed i forhold til at sende via nettet fra fredagsbøn. Men kan man f.eks. fejre nadver over nettet? Og kan et barn blive døbt af en præst der er tilstede – på en skærm? Hvilken betydning får de nye muligheder for menighedens fællesskab og selvforståelse?

Et af de eksempler som bliver vist, er en introduktionsfilm til fælles bøn på "trospraksis.tv".

En anden side af religiøse samfunds forpligtelse ligger i at danne egne opvoksende generationer religiøst OG digitalt, således at de selv kan gebærde sig ordentligt på både de religiøse og de ikke-religiøse platforme.

Hele dagens program gennemførtes uden slinger i valsen takket være et veltilrettelagt program og en velforberedt styring fra formandskabet Jørgen Degn Bjerrum og Katja Machon Madsen.

Dagen slutter med en stor tak til Urfan Ahmed for det gode værtsskab i Minhaj ul-Quran. Næste års conference skal efter planen foregå i en kirkelig sammenhæng – men alle synes enige om, at den pakistanske buffet gerne må gentages. ■

SE OG LÆS MERE...

Se introduktionsfilm til fælles bøn på:
<http://dansk.areopagos.dk/block-dansk-forside-blok-2/velkommen-til-trospraksis.tv>

Læs omtale af dagen på Sameksistens:
www.sameksistens.dk/nyhed/article/der-er-brug-for-religioese-stemmer-i-den-offentlige-debat-ogsaa-paa-sociale-medier/

NY HANDLINGSPLAN FOR F&R 2020

AF KÅRE SCHELDE BUSK
Generalsekretær i F&R

TRE TENDENSER

Feltet for religionsmøde er i folkekirken under kraftig forandring. Efter en høring i stifterne har F&R's bestyrelse formuleret denne forandring i tre tendenser:

ENGANG var religionsmødet for eksperter og særligt interesserede.

I DAG er en lang række faggrupper og frivillige i folkekirken i berøring med religionsmødet.

ENGANG var religionsmødet noget der primært foregik i kirkens sognelokaler.

I DAG rykker religionsmødet ind i kirkerummet, når familier med forskellige religiøse identiteter ønsker, fx vielse, begravelse eller dåb.

ENGANG handlede religionsmødet om, hvordan folkekirken kunne stable samtale og religionsmøder på benene, fx i sognegårdene.

I DAG er det afgørende, at folkekirken er med til at kvalificere de religionsmøder, der hver dag finder sted i det sekulære samfunds institutioner, som fx skoler og sygehuse.

TRE PEJLEMÆRKER FOR F&R'S ARBEJDE

For at folkekirken kan være med til at svare relevant på de tre tendenser i religionsmødet, har F&R's bestyrelse vedtaget tre pejlemærker, der skal sætte retningen for F&R's arbejde frem til 2020.

1. Religionsmødet – et anliggende for alle i folkekirken
2. Religionsmødet i sjælesorgen og de kirkelige handlinger
3. Religionsmødet i samfundet

Læs hele handlingsplanen på religionsmoede.dk/om-os/handlingsplan

DÅBSOPLÆRING PÅ ARABISK OG FARSI

Et stigende antal voksne med muslimsk baggrund ønsker enten at få mere viden om kristendommen eller at blive døbt. Derfor er det folkekirkelige dåbsmateriale "Kristus-vejen" nu blevet oversat til arabisk og farsi. Materialet er et gratis online redskab for præster, der skal undervise voksne med muslimsk baggrund.

Undervisningsmaterialet gennemtænker denne særlige undervisningssituation teologisk og med tydelig sammenhæng til folkekirkens højmesse. Der er samtidig konkret vejledning til, hvordan undervisningen kan tilrettelægges – både for grupper og for enkeltpersoner.

Undervisningsmaterialet består af ni hæfter til deltagerne og en vejlederbog til præsten/underviseren. Hele materialet kan frit downloades på religionsmoede.dk.

"Kristus-vejen" er udgivet af Folkekirke og Religionsmøde i samarbejde med Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter. Oversættelsen til arabisk og farsi er støttet økonomisk af Haderslev Stift. ■

AKTIVITETER I 2017

FORUDEN ALLEREDE OMTALTE ARBEJDSOMRÅDER ANDRE STEDER I ÅRSBERETNINGEN, BRINGER VI I DET FØLGENDE ET UDDRAG AF F&R'S AKTIVITETER I 2017.

- En rapport er blevet udarbejdet for "Tænketank om kirkelige handlinger i et samfund med forskellige religioner og livssyn". Fagpersoner og centrale aktører i folkekirken har deltaget i arbejdet, som blev ledet af biskop Elob Westergaard. Tænketankens rapport inkl. tænketankens anbefalinger for videre handling på området blev udgivet i oktober 2017 og kan læses på religionsmoede.dk
- F&R udarbejdede på opfordring fra Folkekirkens Mellemkirkelige Råd et folkekirkeligt høringssvar på dokumentet "Protestant Perspectives on Religious Plurality in Europe" fra Leuenberg Kirkefællesskabet. En arbejdsgruppe med professor Peter Lodberg i spidsen udarbejdede høringssvaret.
- I forbindelse med oversættelsen af dåbsmaterialet "Kristus-vejen" til arabisk og farsi er der blevet udarbejdet en vejledning til, hvordan materialet kan anvendes ved holdundervisning. Det sker som en reaktion på, at der i dag flere steder i folkekirken etableres holdundervisning for konvertitter. I skrivegruppens arbejde deltog Karina Dahlmann, Kirsten Münster, Jesper Hougaard Larsen, Jarl Ørskov Christensen og Kåre Schelde Busk. Holdvejledningen er tilgængelig på religionsmoede.dk
- 12 personer fra folkekirken deltog i Nordisk Religionsdialogkonference i Stavanger sammen med 45 nordiske kolleger. Temaet for konferencen var "Dialogpedagogikk og dialogisk metode – hvilke udfordringer stiller dialogen til vår undervisning og til utdannelsen av kirkelige medarbeidere?" Næste Nordisk Religionsdialogkonference afholdes i efteråret 2018 i Danmark med F&R som vært.
- På Folkemødet på Bornholm var F&R arrangør af en paneldebat i Folkekirkens Telt om "Hvorfor er religion farlig?". I debatten deltog Poul Madsen, chefredaktør, Ekstrabladet; Marianne Mørk Mathiesen, regionsrådsmedlem Syddanmark, Liberal Alliance; Marianne Christiansen, biskop, Folkekirken Haderslev Stift; Sune Lægaard, lektor i praktisk filosofi, Roskilde Universitet. Debatten blev modereret af Christoffer Emil Bruun, vært på Tidsånd, DR.
- F&R deltog i det årlige møde i "Journées d'Arras", som er et europæisk netværk for kirkelig islamdialog. Konferencen blev afholdt på hovedkontoret for Evangelische Kirche in Deutschland i Hannover. Temaet var "Reform and Reformation within the religious traditions Islam and Christianity".
- F&R afholder hvert år et arbejdsseminar for præstestuderende på pastoralseminariet i Aarhus under temaet "Religionsmøder i folkekirken".

AKTIVITETER I 2018

BESTYRELSEN HAR VEDTAGET EN ÅRSPLAN FOR F&R'S AKTIVITETER FREM TIL SEPTEMBER 2018. I 2018 FORVENTER F&R BLANDT EN RÆKKE ANDRE TILTAG AT TAGE HUL PÅ FØLGENDE AKTIVITETER:

- Som et pilotprojekt vil F&R opbygge og facilitere 3-5 kompetencenetværk på provstiniveau. Netværkene skal være med til at bringe folkekirken i spil som en ressource, når der lokalt skal reflekteres over og findes løsninger på religion og livssyn i offentlige rum og institutioner.
- Mange faggrupper og aktører i folkekirken er i dag i berøring med religionsmødet. F&R vil i 2018 gennemføre 2-3 læringsforløb på religionsmødeområdet i samarbejde med relevante faggrupper.
- F&R afholder en Stiftsdag i foråret 2018. Her indbydes stiftsudvalg, stiftsråd, biskopper, funktionspræster m.fl. til en drøftelse af, hvordan religionsmødet bedst muligt organiseres på stiftsniveau, når feltet ændrer sig fra et specialistfelt til et område, som mange faggrupper og frivillige er i berøring med i folkekirken.
- Med 1 ½ års mellemrum samles ca. 50 kolleger fra de nordiske folkekirker til Nordisk Religionsdialogkonference. I efteråret 2018 er F&R vært for konferencen, der finder sted i Danmark fra den 22.-24. oktober.
- F&R's bestyrelse har besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe, der skal undersøge muligheden for et forum eller råd for religioner og livssyn i Danmark.
- F&R vil i 2018 støtte op om arbejdet i Kristent-Muslimsk Samtaleforum (KMS), med særligt fokus på facilitering af arbejdet i styregruppen for KMS og gennemførelse af den årlige konference for kristne og muslimske ledere i Danmark.

BESTYRELSE

STIFTSSAMARBEJDET FOLKEKIRKE OG RELIGIONSMØDE ER ET SAMARBEJDE MELLEM STIFTSØVRIGHEDERNE I FØLGENDE NI STIFTER: FYENS, HADERSLEV, KØBENHAVNS, LOLLAND-FALSTERS, RIBE, ROSKILDE, VIBORG, AALBORG OG AARHUS. STIFTSSAMARBEJDET BLEV ETABLERET DEN 14. JANUAR 2002. DE DELTAGENDE STIFTER UDPEGER HVER TO MEDLEMMER TIL F&R'S BESTYRELSE. DESUDEN UDPEGER BISKOPPERNE AF DERES MIDTE EN REPRÆSENTANT TIL BESTYRELSEN.

F&R'S BESTYRELSE ULTIMO 2017

PROVST

ANNETTE BROUNBJERG BENNEDSGAARD
formand (Aarhus Stift)

SOGNEPRÆST

MICHAEL KROGSTROP NISSEN
næstformand (Københavns Stift)

SOGNEPRÆST

DORTE HEDEGAARD
kasserer (Lolland-Falsters Stift)

SOGNEPRÆST

KIRSTEN MÜNSTER
sekretær (Haderslev Stift)

LEDER AF MØDESTEDET PÅ VESTERBRO

THYRA SMIDT
FU-medlem (Københavns Stift)

BISKOP

MARIANNE CHRISTIANSEN
(repræsentant for biskopperne)

SOGNEPRÆST

BIRTE JACOBSEN
(Fyens Stift)

PT. VAKANT

(Fyens Stift)

SOGNEPRÆST

BIRGIT URD ANDERSEN
(Haderslev Stift)

SOGNEPRÆST

TOM FRIIS
(Lolland-Falsters Stift)

SOGNEPRÆST

POUL ERIK KAMMERSGAARD
(Ribe Stift)

SOGNE- OG FLYVERPRÆST

HEINRICH WICHMANN PEDERSEN
(Ribe Stift)

SOGNEPRÆST

JUDITH KOBELTVEDT MADSEN
(Roskilde Stift)

PT. VAKANT

(Roskilde Stift)

SOGNEPRÆST

KARIN A. VESTERGAARD
(Viborg Stift)

INGENIØR

STEFFEN JOHANNES NØRREGAARD
(Viborg Stift)

TIDLIGERE LÆRER

JENS KNUDSEN
(Aalborg Stift)

SOGNEPRÆST OG PH.D.

THOMAS BRO WORMSLEV JAKOBSEN
(Aalborg Stift)

SOGNEPRÆST

RENÉ HØEG
(Aarhus Stift)

Bestyrelsen har i 2017 holdt tre bestyrelsesmøder. På møderne har der været afsat tid til faglige oplæg og drøftelser om religionsmødet, og følgende emner har været behandlet i bestyrelsen i 2017:

- **"At gå i krig eller at vandre sammen?"** - Om verdenssyns betydning for interreligiøs dialog i en større dansk provinsby" v. bestyrelsesmedlem og ph.d. Thomas Bro Wormslev Jakobsen
- **Præsentation af projektet "Frihed i tro og tale"**, der er udarbejdet til brug på asylcentre v. Birgitte Rosager Møldrup, asylpræst i Haderslev Stift
- **"Hvad er udfordringen, når sekulære institutioner i samfundet skal håndtere religion?"** Og hvordan kan folkekirken bringe sig selv i spil som ressource, når den udfordring skal løses?" v. Ingrid Ank, leder af Grundtvig Akademiet.

SEKRETARIAT

Generalsekretær Kåre Schelde Busk er daglig leder af F&R. Religionsteologisk konsulent Ane Kirstine Brandt er ansvarlig for udvikling af læringsforløb. Ph.d. Niels Valdemar Vinding er ansat som facilitator for arbejdet i Kristent-Muslimsk Samtaleforum. Studentermedarbejder Marie Skov er ansat til at løse opgaver vedrørende kommunikation. Karsten Poulsen varetager F&R's bogholderi.

ØKONOMI

I 2017 bevilligede Fællesfonden i Kirkeministeriet 1.316.719 kr. til F&R. Heraf var 460.000 kr. tildelt fra Omprioriteringspuljen til projektet "Folkekirken som ressource og diskursudvikler i et samfund, der leder efter måder at håndtere religion på i samfundet". De ni medlemsstiftere bidrog med i alt 259.677 kr. til dækning af halvdelen af den religionsteologiske konsultants ansættelse.

Arbejdet i Kristent-Muslimsk Samtaleforum 2017 blev støttet af følgende organisationer: Dansk Muslimsk Union (5.000 kr.), Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse (4.000 kr.), Mission Afrika (5.000 kr.), Danmission (5.000 kr.), Den katolske Kirke i Danmark (5.000 kr.) og følgende stiftere i folkekirken: Fyens Stift (4.000 kr.), Haderslev Stift (4.000 kr.), Københavns Stift (5.000 kr.), Lolland-Falsters Stift (2.500 kr.), Ribe Stift (3.000 kr.) og Viborg Stift (6.000 kr.).

I alt var der i 2017 indtægter for 1.666.039 kr. og udgifter for 1.664.030 kr. Resultatet for 2017 blev på 2.009 kr.

Stiftssamarbejdet "Folkekirke og Religionsmøde"

Peter Bangs Vej 5B

2000 Frederiksberg

Tlf. 38 38 49 91

www.religionsmoede.dk

mail@religionsmoede.dk

**FOLKEKIRKE &
RELIGIONSMØDE**